

Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

POSUDEK oponenta rigorózní práce

Jméno rigorozanta:	Mgr. Filip Říha
Téma práce:	Dědění ze závěti
Rozsah práce:	496 086 znaků včetně mezer (dle čestného prohlášení autorky)
Datum odevzdání práce:	15. 05. 2024 (elektronická podoba)
Jméno a příjmení oponenta:	JUDr. Vít Lederer, Ph.D.

1. Stanovení cílů, metodika zpracování práce a aktuálnost tématu

Autor si za téma své rigorózní práce zvolil tradiční institut závěti. Nutno podotknout, že cíl předkládané práce není příliš ambiciózní. Cíl práce, jak je v jejím úvodu prezentován, spočívá v celkovém popisu platné právní úpravy dědického práva se zaměřením na oblast závěti. Lze pochybovat o tom, zda je žádoucí, aby předmětem kvalifikační práce tohoto druhu byl „*popis nejdůležitějších institutů z této oblasti občanského práva*“ (s. 1–2). Bylo by vhodné, aby rigorozant v úvodu předkládané práce alespoň identifikoval instituty, které pokládá za „*nejdůležitější*“, aby uvedl, proč jim hodlá věnovat svoji pozornost, a aby naznačil konkrétní otázky, které chce podrobit své kritické analýze. Velmi všeobecně formulovaný cíl „*poukázat na příklady z praxe a soudní judikaturu*“ (s. 2), svědčí o tom, že rigorozant se teprve hodlá s možnými problémy a spornými otázkami, které přináší platná právní úprava, seznamovat. Nenaznačuje tedy, v čem by jeho téma mělo být aktuální. Nerozumím dále tomu, v čem má spočívat cíl rigorózní práce „*poskytnout vyvážený obsah popisované problematiky*“ (s. 3).

Již z úvodu předkládané práce je také více než zřejmé, že rigorozantovi činí problém se vyjadřovat srozumitelným a správným právním jazykem. Je dále otázkou, zda určení, komu případně po smrti majetek zůstavitele, má být „*především otázkou spravedlnosti*“ (s. 1). Domnívám se, že jde na prvním místě o otázku autonomie vůle zůstavitele. Pokud jde o záměr rigorozanta použít v práci komparativní metodu, je třeba upozornit, že tato metoda vědeckého zkoumání nemá spočívat v prostém „*popisu rakouského dědického práva se zaměřením na závěť*“ (s. 2), ale měla by zahrnovat hlubší analýzu opřenu o kritické srovnání zkoumaných institutů.

2. Formální a systematické členění rigorózní práce

Nestandardní a v úvodu práce ničím nezdůvodněné je rozdělení hlavního textu práce do celkových 16 samostatných kapitol. Domnívám se, že některé kapitoly by bylo namíste spojit do jednoho celku (např. kapitolu 2 a 3 nebo 4 a 5). Jako neadekvátní obecně hodnotím rozhodnutí rigorozanta vyčlenit v práci, jejímž tématem je institut závěti, samostatnou kapitolu jiným, byť souvisejícím institutům (dědická smlouva, dovětek, odkaz). Za nedostatek považuji také fakt, že obsah předkládané práce není vygenerovaný.

3. Rozsah a úroveň použitých zdrojů, bibliografické citace, poznámkový aparát

Při zpracování díla autor použil dostatečný počet zdrojů. Rigorozant však na některých místech nepostupuje v souladu s předepsanou citační normou (viz např. pozn. 126: „KRÁLOVÁ, Jitka a Lothar ECK. *Dědická nezpůsobilost. Ad Notam*. 2004, č. 2.“: jednak zde rigorozant nesprávně použil kurzívu, jednak chybí odkaz na konkrétní stránku v odkazovaném díle). Rigorozant používá nesprávně spojovník namísto pomlčky (např. na s. 25: „§§ 509-561 SOZ“). Není zvykem a nevypadá dobře, jsou-li v textu vloženy tři bezprostředně po sobě jdoucí indexy odkazující na poznámky pod čarou (viz s. 47). Lze si také povšimnout, že rigorozant evidentně nezná funkci *op. cit.* a *Ibid.* (*Tamtéž*). To bohužel do určité míry svědčí o tom, že si příliš neosvojil způsob, jakým jsou psány odborné právní texty.

4. Jazyková, stylistická úroveň a formální úprava rigorózní práce

Jazyková, stylistická a gramatická úroveň práce není dobrá. Rigorozant neovládá základní dovednost používání čárky v souvětí a neumí zejména rozlišit, kdy mají být jednotlivé větné celky odděleny tečkou, nikoli čárkou. Tento nešvar se prolíná napříč celým textem rigorózní práce (jen namátkou např. na s. 26: „*Preferováno bylo dědění v zákonné posloupnosti, testament sice nebyl zákonem zakázán, ale preferenci zákonného dědického titulu, došlo k jeho upozadění.*“; dále např. na s. 56: „*Může dojít ovšem k situaci, kdy někteří dědici budou uplatňovat právo soupisu a jiní nikoliv, zákon v tomto ohledu svěřuje toto právo každému z dědiců, nedonucuje je pouze ke kolektivnímu uplatnění tohoto práva.*“). V práci se bohužel objevují také zásadní gramatické nedostatky (např. „*Ač jsme z historického hlediska závěti s úlevami v právních úpravách nacházely, ...*“ na s. 3), a dále i pasáže, které svědčí o tom, že rigorozant si neosvojil základy právního psaní a vyjadřování (srov. např. „*Vznik právního jednání logicky s sebou přináší i možný zánik právního jednání*“ na s. 3; dědic „*ručí*“ za pasiva zůstavitele na s. 5 – správně má být pochopitelně „*odpovídá*“; nebo např. „*K dědické nezpůsobilosti je třeba přihlížet ze zákona ...*“ na s. 64). V práci nacházím dále zásadní stylistické nedostatky (např. „*Základním rozdílem mezi posloupností civilní a prétorskou spočívala v tom, že ...*“ na s. 6; nebo např. „*Zůstavitel tak nemusí učinit například krok k vydědění potomka, sledována v případě dědické nezpůsobilosti bude objektivní skutečnost, kdy bude stačit pouze jednání dotyčné osoby jako takové.*“ na s. 64; nebo např. na s. 108: „*Ovšem zde není dle mého názoru opora pro názor, ...*“). Rigorozant také používá zvláštní slovní tvary (např. „*vydefinovat*“ na s. 58). Nesprávně je pracováno s právní terminologií nebo se objevují neobratná právní spojení (např. na s. 58: slovo „*odkázat*“ má specifický právní význam a neznamena povolání někomu za dědice; obdobně na s. 60: „*Zůstavitel jednoduše odkáže svůj majetek neexistující právnické osobě XY ...*“; nebo na s. 101: „*Nesvéprávnost, tedy ochrana osob s omezenou svéprávností ...*“; na s. 103: „*každá fyzická osoba má své specifické smýšlení, svůj specifický projev vůle*“). Nepovažuji dále za správné používat zkratku NOZ. Označení „*nový občanský zákoník*“ je lidové a nevhodné označení. A pakliže už se rigorozant rozhodl použít určitou zkratku, měl by se jí v textu držet a nezaměňovat ji s jinou zkratkou (viz např. s. 58, kde používá pro občanský zákoník z roku 2012 zkratku NOZ a současně OZ). Věta nesmí začínat zkratkou (viz např. na s. 62: „*OZ v takovém případě výslovně stanovuje, ...*“).

5. Odborná kvalita zpracování tématu rigorózní práce

Musím konstatovat, že po odborné stránce je předkládaná práce na slabé úrovni. Její text je sice rozsáhlý, avšak silně popisný, což je logickým důsledkem cíle, který si rigorozant pro svůj výzkum stanovil. Domnívám se, že nebylo nutné, aby se rigorozant s ohledem na téma této rigorózní práce věnoval podrobně vývoji dědického práva na našem území. A považuji za naprosto zbytečné, aby její autor popisoval např. všeobecně známé historické souvislosti

spojené s nástupem nacismu a komunistického režimu na našem území. Předkladná práce se z velké části zabývá objektivním dědickým právem a celkově působí spíše jako učebnicový materiál – kompilát. Nerozumím, proč např. rigorozant čtenáři sděluje, jaké jsou předpoklady dědění, co je to smrt, kdo je to nepominutelný dědic, jaké jsou předpoklady pro vydědění atd. Čtenáři, který přistupuje k odbornému textu tohoto typu, jsou normy vyplývající z platné právní úpravy dědického práva nepochybně již známy. Myslím, že rigorózní práci by více slušelo, kdyby její objem byl menší a koncentrovanější pouze na sporné otázky související se zvoleným tématem. Ve skutečnosti se rigorozant věnuje problematice dědění ze závěti až ve druhé polovině předkládané práce, tj. poprvé až v kapitole 8! („Závěť jako pořizování pro případ smrti a nabývací titul“). Poté navíc následuje opět pouze čirá deskripce toho, co jsou to dědické tituly, jakou mají hierarchii, co je to závěť, jaká jsou zákonná pravidla testovací způsobilosti atd. Přestože rigorozant ojedinele předkládá své vlastní názory, mám za to, že jeho argumentační vnos mohl být výrazně širší a mnohem propracovanější.

6. Doporučení či nedoporučení práce k obhajobě. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Celkově hodnotím předkládanou práci z hlediska požadavků kladených na kvalifikační práci tohoto stupně a s ohledem na všechny výše uvedené kritické připomínky jako slabou. Práci přesto doporučuji k obhajobě. Domnívám se, že rigorozant by měl dostat možnost se ke své práci přímo vyjádřit. U ústní obhajoby by se rigorozant mohl vyjádřit mimo jiné i k následujícím otázkám:

- *Jakým způsobem přistupují právní řády v Evropě k otázce pořizovací způsobilosti?*
- *Je podle Vás legitimní a správné, aby platné právo chránilo nepominutelného dědice?*
- *Zůstavitel sepsal holografní závěť. V důsledku povodně, která zaplavila jeho dům, se však závěť zničila / ztratila. K dispozici je pouze její kopie, kterou zůstavitel pořídil pomocí mobilního telefonu a následně vytiskl. Jak v daném případě posoudíte listinu, která je vytištěnou kopií závěti? Bude platným dědickým titulem?*

V Praze dne 20. 11. 2024

JUDr. Vít Lederer, Ph.D.
oponent